

Олександр Буценко
старший науковий співробітник
відділу мистецької науки і освіти
НАМ України

Oleksandr Butsenko
senior researcher
department for art research and education
National Academy of Arts of Ukraine

amu@academia.gov.ua orcid.org/0000-0001-6236-0907

Іван Походзей
заслужений працівник культури України,
начальник відділу мистецької науки і освіти
НАМ України

Ivan Pokhodzei
honoured worker of culture of Ukraine,
chief of department for art research and education
National Academy of Arts of Ukraine

amu@academia.gov.ua orcid.org/0000-0002-7870-613X

СИСТЕМНІСТЬ МИСТЕЦЬКОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯК ВЕКТОР ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

THE SYSTEMIC PATTERN OF ART AND CULTURE RESEARCH AND EDUCATION IN PUBLIC POLICY AS ACTIVITY VECTOR OF THE NATIONAL ACADEMY OF ARTS OF UKRAINE

Анотація. У статті розглядаються окремі вузлові питання процесу формування державної політики у сфері мистецької освіти і науки в Україні, взаємодія різних зацікавлених сторін, тісний зв'язок між дослідженнями та практичним втіленням результатів у освітньому процесі, роль мистецької освіти в політиці сталого розвитку, міжнародний досвід у вирішенні проблем, що постають перед сучасним суспільством.

Ключові слова: мистецька наука і освіта, фундаментальні і прикладні наукові дослідження, культурна спадщина, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Виклики, що постають перед мистецькою наукою і освітою, вимагають не просто нових підходів та інструментів, а й взаємодію різних зацікавлених сторін, врахування місцевих потреб і міжнародного досвіду.

Метою і завданням статті є розглянути значення мистецької науки і освіти для сталого розвитку суспільства та розв'язання актуальних проблем, організаційні питання науково-освітнього процесу у сфері культури і мистецтва.

Викладення основного матеріалу. Проблема системності у сфері мистецької науки і освіти є складовою ширшої проблеми — системності та комплексності загального науково-освітнього процесу, в якому культурно-мистецький напрямок відіграє одну з провідних ролей. Мистецька наука і освіта сьогодні, в умовах стрімких соціально-економічних, екологічних та світоглядних змін, дає можливість не тільки розвинути той набір компетентностей, навичок і знань, що відповідають на виклики доби новітніх технологій, віртуальної реальності, культури реаліті-шоу і споживацьких змагань, а й сприяти політиці сталого суспільного розвитку, вивчаючи, зберігаючи й передаючи загальнолюдські й національно-особливі культурно-естетичні цінності. Згідно з Законом України «Про освіту» (стаття 5, пункт 3), «Державна політика у сфері освіти формується і реалізується на основі наукових досліджень, міжнародних зобов'язань,

вітчизняного та іноземного досвіду з урахуванням прогнозів, статистичних даних та індикаторів розвитку з метою задоволення потреб людини та суспільства» [3, с. 380]. Такий комплексний підхід стосується як усієї освітньої діяльності, так і «спеціальної освіти у сфері культури й мистецтва» [1, с. 168] зокрема. Поєднання результатів і висновків наукових досліджень з культурною практикою і, в першу чергу, з мистецькою освітою є одним із головних завдань, які ставить перед собою НАМ України, реалізуючи їх через діяльність своїх відділень і відділів, зокрема відділу мистецької науки і освіти.

Це стосується відкриття нових тем фундаментальних наукових досліджень науковими установами, що перебувають у підпорядкуванні НАМ України. Запропоновані теми проходять експертизу Наукової ради Академії, яка визначає їх актуальність, доцільність та важливість для практичного використання. Так, у червні 2018-го президією НАМ України було затверджено рішення про відкриття у 2019 році Інститутом проблем сучасного мистецтва таких тем, як «Сучасні мистецькі практики архітектури і дизайну України в європейському культурному просторі» і «Театральна культура України в історії її термінів і понять». Перша з названих тем, як зазначив експерт Наукової ради, дійсний член (академік) НАМ України, професор Федорук О. К., «дозволить зробити певні узагальнення, які

можуть використовуватися і в прикладних дослідженнях». Друга тема, за висловом експерта Наукової ради, члена-кореспондента НАМ України, доктора мистецтвознавства Гайдабури В. М., «дозволить створити систему семантичних визначень в підході до систематизації термінів і понять у галузі культури» [5]. У травні 2019-го президент НАМ України було схвалено рішення Конкурсної комісії і Наукової ради Академії про відкриття у 2020 році фундаментального наукового дослідження в Інституті культурології НАМ України «Діалог культур постсучасності: динаміка самоорганізації та глобалізаційні виклики» [6]. Актуальність теми обумовлена тими соціокультурними та політичними процесами, що відбуваються сьогодні у світі й вимагають нових підходів і рішень.

З метою практичної та ефективної реалізації однієї із засад державної політики у сфері освіти, як це визначено у законодавстві, а саме «наукового характеру освіти» [3, с. 380], при Національній академії мистецтв України (національній галузевій академії наук) у 2014 році створено Координаційну раду з питань мистецької освіти і науки як дорадчо-консультативний громадський орган, що об'єднує на добровільних засадах провідних фахівців з числа керівників та науковців мистецьких закладів освіти, галузевих наукових установ, представників Міністерства культури України та Міністерства освіти і науки України. Очолює Координаційну раду президент НАМ України, академік А. В. Чебикін. Головним завданням цієї Ради, як зазначено в Положенні, є «сприяти розвитку в Україні мистецької освіти і науки» [4]. Для цього у її складі створено фахово-експертні комісії, які розглядають питання, пов'язані з науковою та освітньою діяльністю в культурно-мистецькій сфері, формуванням галузевого законодавчого інформативного поля, збереженням і вивченням культурної спадщини.

Органічне поєднання мистецької науки, фундаментальних і прикладних наукових досліджень з освітньою діяльністю визначає напрямки завдань, що стоять перед спеціальною фахово-експертною комісією у складі Координаційної ради, відповідно до частини 3 статті 18 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2, с. 25], яка, здійснюючи координацію проведення мистецькими вищими навчальними закладами та науково-дослідними інститутами дисертаційних досліджень шляхом експертизи їхньої тематики, сприяє інтегруванню цих досліджень в освітній і культурний процес. Так, у листопаді-грудні 2018 року експертна комісія з наукових досліджень здійснила експертизу 144 тем, серед яких 11 докторських і 133 кандидатських. За результатами проведеної експертизи комісія запропонувала Координаційній раді схвалити 85 тем (близько 60 % від загальної кількості), а решту — доопрацювати з урахуванням зауважень. Схвалені теми розміщуються на офіційному веб-сайті НАМ України, а отже, створюється можливість моніторингу їх виконання, обговорення та поширення. Зокрема, можна відзначити такі схвалені теми, результати яких можуть бути використані як при складанні навчальних планів, так і при плануванні культурно-мистецької діяльності: «Трансформація форм виразності у візу-

альному мистецтві ХХ–ХХІ ст.: соціокультурний аспект» (Національна музична академія України імені П. І. Чайковського), «Мистецтво перегородчастої емалі: стилістика художньої мови і технологія» (Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), «Жанрово-стильова специфіка екранно-музичних форм ХХІ ст.» (Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого), «Художній вітраж у контексті сучасного мистецтва: від традиційних форм до новітніх тенденцій» (Харківська державна академія дизайну і мистецтв), «Український декоративний розпис другої половини ХІХ — початку ХХІ ст.: історія розвитку та художньо-стильові особливості (на прикладі Петриківського та Самчиківського розписів)» (Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва), «Культуротворчі інтенції художників-шістдесятників: традиції та новації» (Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України). Моніторинг поширення і використання результатів окремих завершених науково-дослідницьких тем в освітньому процесі може бути спеціальним питанням, яке представлятимуть фахово-експертній комісії відповідні навчальні заклади та наукові інститути. Принагідно зазначимо, що аспірантура Інституту проблем сучасного мистецтва в липні 2017 року отримала ліцензію на освітню діяльність у сфері вищої освіти на здобуття ступенів доктора наук, доктора філософії в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціалізацією 034 «Культурологія, мистецтвознавство» (спеціалізація «Теорія та історія культури»), з ліцензованим обсягом 4 особи. Таким чином, щороку вчена рада Інституту розглядає чотири дослідницькі пропозиції та чотири кандидатські дисертації під науковим керівництвом досвідчених науковців Інституту та НАМ України. Додамо при цьому, що працівники наукових підрозділів НАМ України також успішно підтверджують свій високий фаховий і науковий рівень: так, протягом останнього часу вчений ступінь «доктор мистецтвознавства» отримала Л. Смирна (начальник відділу міжнародних наукових і мистецьких зв'язків), «кандидат мистецтвознавства» — І. Шалінський (начальник відділу науково-координаційної діяльності та інформації), готується до захисту докторської дисертації А. Марковський (учений секретар відділення синтезу пластичних мистецтв), а кандидатської — П. Походзей (науковий співробітник відділу науково-координаційної діяльності та інформації).

Одним з основних завдань Координаційної ради з питань мистецької освіти і науки НАМ України, як визначено в Положенні, є «координація роботи мистецьких навчальних закладів різних типів і рівнів та наукових установ з метою удосконалення навчально-виховного процесу, підвищення якості підготовки фахівців і наукових (науково-педагогічних) кадрів, активізації науково-дослідницької діяльності» [4]. Це, зокрема, визначає діяльність фахово-експертної комісії з культурологічної та післядипломної освіти, створеної наприкінці 2017 року на основі двох попередніх комісій — комісії в галузі знань «Культура» і комісії з питань післядипломної освіти. Комісія розглядає широке коло питань, що стосуються організації, ефектив-

ності та якості освітнього процесу у сфері культури і мистецтва, його зв'язку з соціальною реальністю та проєкції на ті зміни, що відбуваються в країні та світі. Тут слід наголосити на усвідомленні центральної ролі культури і освіти в процесах формування майбутнього суспільства. Як зазначив голова Європейської Комісії Жан-Клод Юнкер, «Освіта і культура є ключем до майбутнього — і для людини, і для Європейського Союзу в цілому» [11]. Це однаковою, якщо не більшою мірою стосується й України. Не випадково, що проєкт Закону України «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року», в розробці якого брала участь НАМ України й, зокрема, відділ мистецької науки і освіти апарату президії Академії, орієнтується на кілька таких важливих векторів, визначених раніше в Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», як, «вектор відповідальності — забезпечення гарантій кожному громадянину, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, мати доступ до високоякісної освіти... в державному та приватному секторах» і «вектор гордості — забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт» [7].

Серед питань, які розглядала фахово-експертна комісія з культурологічної та післядипломної освіти в 2018 році, слід відзначити питання «Про перспективи діяльності училищ культури України з підготовки творчих фахівців для сільських закладів культури клубного типу». Історія питання полягає в тому, що в квітні 2015 року постановою Кабінету Міністрів України № 266 було затверджено новий Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. У цьому Переліку колишні галузі знань «Культура» та «Мистецтво» об'єднані в одну галузь «Культура і мистецтво» та вилучена спеціальність «Народна художня творчість», за якою училища культури готували молодших спеціалістів для клубної мережі. Згідно наказу Міністерства освіти і науки України № 1151 (листопад 2015 р.) «Про особливості запровадження Переліку...», затверджено таблиці відповідності старого і нового Переліків та форму Акта узгодження спеціальностей, тобто визначено шлях трансформації вилученої спеціальності «Народна художня творчість» в інші спеціальності. І якщо одні навчальні заклади (Київський обласний коледж культури і мистецтв, Чернівецький обласний коледж мистецтв ім. С. Воробкевича тощо) трансформували спеціальність «Народна художня творчість» у мистецькі спеціальності нового Переліку («Музичне мистецтво» — 025, «Сценічне мистецтво» — 026), то інші вирішили за краще, враховуючи місцеві умови, стан справ на ринку праці, обрати варіантом трансформації у спеціальність «Менеджмент СКД (соціокультурної діяльності)» — 028. Цей другий варіант зумовив питання, як готувати фахівців для закладів культури клубного типу і якою має стати модель такого фахівця. Координаційна рада з питань мистецької освіти і науки НАМ України погодилася з рекомендацією фахово-експертної комісії з питань культурологічної та післядипломної освіти визнати мож-

ливими обидва шляхи адаптації спеціальності «Народна художня творчість» до нового переліку, а також із пропозицією щодо розробки на базі Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв проєкту освітньо-професійної програми (ОПП) та освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) для всіх спеціалізацій спеціальності «Менеджмент СКД», на основі яких продовжуватиметься підготовка творчих фахівців для сільських закладів культури клубного типу.

Ми докладно зупинилися на цьому питанні з кількох причин. Час диктує необхідність модернізувати освітні й професійні стандарти, розробити нову, орієнтовану на майбутнє Національну систему кваліфікацій (НСК), «яка на сучасному етапі розвитку суспільства розглядається як основний інструмент узгодження потреб ринку праці (роботодавців) щодо кваліфікації робітників (їх знань, умінь, компетенцій) та ринку освітніх послуг» [8]. В Україні розвивається процес модернізації освітніх і професійних стандартів, відповідно до сучасних світових вимог, у якому активну участь бере НАМ України, надаючи необхідні консультативні та експертні висновки, проводячи в разі потреби аналітичні дослідження. Так, зокрема, групою фахівців-учених на чолі з віце-президентом Академії Бітаєвим В. А. було проведено у вересні 2018 року фахову експертизу проєкту Стандарту вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ступеня «магістр», про що повідомлено листом Департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки України від 20.09.2018 р. Науковці та фахівці Академії взяли участь у розробці та експертній оцінці інших нових стандартів вищої освіти, робота над якими почалася ще навесні 2016 року. В липні 2019-го Міністерство освіти і науки України затвердило 100 нових стандартів, зокрема й тих, що безпосередньо пов'язані з мистецькою освітою.

По-друге, комплексний підхід до питань мистецької освіти передбачає не просто оцінку сучасного стану ринку, соціоекономічної ситуації, а й прогноз перспектив стабільного розвитку та шляхів розв'язання існуючих проблем, особливо на місцевому та регіональному рівнях. Одна з операційних цілей згадуваної вище «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року» (2.3) встановлює: «Забезпечити сталий розвиток регіонів на основі збереження національних культурних цінностей і традицій», а саме:

«Сприяти подальшому розвитку регіонів на основі врахування збалансованості природних, природно-ресурсних, історичних, соціокультурних чинників розвитку кожного регіону.

Забезпечити захист та збереження наявних об'єктів всесвітньої культурної і природної спадщини та активізувати діяльність щодо розширення переліку таких об'єктів на території України.

Сприяти розвитку української культури та підтримці культур народів України» [7].

Саме тому надзвичайної важливості набуває в сучасних умовах навчання та професійна підготовка менеджерів соціокультурної діяльності на місцевому (сільському, районному, міському) рівні не просто як організаторів дозвілля, а й як пропагандистів культурних і національних цін-

ностей (стаття 6 Закону України «Про освіту»: виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій) [3, с. 380]. У цьому плані питання, порушені фахово-експертною комісією НАМ України з культурологічної та післядипломної освіти, що стосуються потреби у фахівцях, озброєних сучасними знаннями, перегукуються з проблемами, які виносить на порядок денний фахово-експертна комісія Академії з питань обліку та збереження об'єктів і творів мистецтва. Зокрема, на засіданні Комісії в червні 2019 року розглядалося питання «Про методiku збереження (реставрації) пам'яток дерев'яної та сакральної архітектури» й було вказано на необхідність широкого діалогу між науковим середовищем, зацікавленими сторонами, місцевими та релігійними громадами для визначення ключових проблем, які мають бути враховані в державній довгостроковій програмі, що передбачає дослідження та облік об'єктів, які першочергово потребують захисту та консервації, а також підготовку для цієї сфери фахівців — науковців та реставраторів.

Нові менеджери соціокультурної діяльності мають також сприяти формуванню «культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля» [3, с. 380]. Не випадково професор Американського університету в Парижі, відомий дослідник культурної політики Юдгішгір Радж Ісар, виступаючи на Європейській асамблеї дослідників культурної політики, яка відбулася в червні 2019 року в Парижі і в якій взяла участь науковці НАМ України, зауважив, що культурна політика сьогодні «є вихованням екологічного громадянства» [10]. Таке вміння виховувати громадянина нового часу, свідомого національних і загальнолюдських культурних цінностей і сповненого глобальної відповідальності за долю світу, має бути покладене в основу освітньо-кваліфікаційної характеристики для всіх спеціалізацій спеціальності «Менеджмент СКД».

«Освіта і професійне навчання є найкращим способом підвищити зайнятість і допомогти людям знайти належну працю, — сказано в Повідомленні Європейської Комісії «Зміцнення європейської ідентифікації через освіту і культуру». — Це також найкращий захист від безробіття, бідності та соціального відчуження. Освіта з дитинства, якщо вона якісна та інклюзивна, закладає підґрунтя соціальної злагоди, соціальної мобільності та рівноправного суспільства» [7]. Мистецька освіта, опанування та осучаснення традиційних творчих ремесел є важливим інструментом у підвищенні рівня соціального добробуту, досягненні соціальної злагоди та миру. Національна рамка кваліфікацій, оновлена, відповідно до вимог часу і суспільства, в частині мистецької та художньо-професійної освіти, зокрема розвитку творчих ремесел, може стати відповіддю на потреби місцевих громад у передачі навичок, навчанні та ринку праці, відкриваючи можливості для роботи, підприємництва і самозайнятості, а отже, вплинути на відтік молоді та талантів, особливо з регіонів. Прагнучи вдосконалити систему мистецької науки і освіти, підняти її на рівень сучасних європейських вимог і норм, співробітники наукових відділів апарату президії

НАМ України розвивають творчі та наукові контакти (публікації, участь у конференціях, форумах та семінарах, спільні проекти) з дослідниками, митцями та викладачами з Естонії, Литви, Болгарії, Південної Кореї, Німеччини, Бельгії, Колумбії, Іспанії та інших країн, вивчають їх досвід і практику.

Мистецька, або ширше — культурна формальна і неформальна освіта, що спирається на вивчення, дослідження та поширення знань про нематеріальну культурну спадщину, є темою Міжнародної конференції «Освіта у сфері НКС», яку Національна академія мистецтв України готує спільно з Регіональним центром з питань нематеріальної культурної спадщини в Софії (Болгарія). Головна мета цієї конференції — розглянути підходи до мистецької освіти, зокрема у сфері нематеріальної культурної спадщини, що використовуються в європейських країнах, обговорити проблеми, які постають перед Україною.

У згаданому вище Повідомленні Європейської Комісії «Зміцнення європейської ідентифікації через освіту і культуру» сказано, зокрема, що «освіта і культура допоможуть зробити Європу привабливим місцем для проживання, навчання і праці, яке символізують свобода і спільні цінності, визначені в основних правах, і відкрите суспільство. Освіта закладає основу активного громадянства і сприяє подоланню популізму, ксенофобії та жорсткої радикалізації» [11]. Розуміння важливості гуманітарної науки та освіти визначає сьогодні політику багатьох країн, включаючи й Україну. Як сказано в проекті Закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року», «До 2030 року забезпечити здобуття усіма учнями знань і навичок щодо принципів сталого розвитку, зокрема з питань здорового способу життя, прав людини, збереження довкілля, гендерної рівності, пропаганди культури миру та ненасильства, національного та патріотичного виховання та усвідомлення цінності культурного різноманіття і внеску культури в процес переходу до сталого розвитку» [7]. Такі завдання вимагають системного підходу та об'єднання зусиль різних відомств, але, насамперед, тих, що відповідають за освіту і культуру. Саме тому з метою поглиблення та координації співпраці з Міністерством освіти і науки України та Міністерством культури України Національною академією мистецтв України розроблено і підписано Угоду про співпрацю між НАМ України та МОН (26.02.2018 р.) і Меморандум про співпрацю між НАМ України та Міністерством культури (30.03.2018 р.). Відділом мистецької науки і освіти НАМ України підготовлено і постановами президії Академії затверджено План заходів з реалізації Меморандуму про співпрацю з Мінкультури (19.07.2018 р.) і План спільних заходів з реалізації Угоди про співпрацю з МОН (29.11.2018 р., схвалений МОН у травні 2019 р.). З-поміж запланованих заходів, крім спільної роботи над проектами законодавчих і нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері мистецької науки і освіти чи організації та проведення круглих столів, науково-практичних конференцій з питань розвитку мистецької освіти, слід назвати участь у програмах міжнародного співробітництва з ЄС «Горизонт 2020» і «Креативна Європа», роз-

робку методичних рекомендацій щодо організації системи підвищення кваліфікації фахівців галузі, науково-інформаційне забезпечення діяльності у сфері мистецької науки і освіти тощо. Така координація процесу формування державної політики у сфері мистецької науки і освіти, в центрі якого стоїть галузева академія наук (НАМ України), відповідає європейським підходам і моделям, деякі з яких ми розглянемо нижче.

Скажімо, в Болгарії відповідальність за мистецьку освіту і науку поділяють два міністерства — культури (спеціалізовані художні середні школи, коледжі) та освіти і науки (загальноосвітні школи, шкільні програми культурно-мистецького спрямування, вища мистецька освіта). Сучасна концепція мистецької та культурологічної освіти включає до загальної навчальної програми мистецтво авангарду, культурну спадщину, дизайн, культуру міського середовища, фотографію та аудіовізуальне мистецтво.

У Франції мистецька освіта є, переважно, сферою співпраці між Міністерством культури і Міністерством освіти. У 2000 році міністри освіти та культури запровадили п'ятирічний план розвитку мистецтва і культури в школі, названий за їхніми прізвищами Планом Ланга-Таски. У 2005 році цю політику було переглянуто й засновано Вищу раду з питань мистецької освіти. У 2007-му було створено ресурсні центри мистецької освіти (*poles de ressources pour l'éducation artistique et culturelle* (PREAC), що спрямовували свою діяльність за двома напрямками: територіальним (координуючи діяльність зацікавлених організацій з питань мистецької освіти на регіональному рівні) й тематичним (спеціалізуючись у певній сфері мистецтва і культури — театр, музика, фото, спадщина, археологія тощо). У 2008 році історія мистецтва була включена до обов'язкової учбової програми від початкової до вищої школи. 2012 року тодішня міністр культури Франції Орелі Філіпетті провела загальнонаціональну консультацію з питань мистецької та культурної освіти, результатом якої став звіт «Про загальний доступ молоді до мистецтва і культури» (<http://www.culturecommunication.gouv.fr/content/download/60251/463625/version/2/file/Consultation+nationale+EAC.pdf>), де, зокрема, наголошується на важливості посилення територіальних повноважень, осучаснення доктрини мистецької і культурної освіти, надання більших можливостей для ініціативи й покладання більшої відповідальності на зацікавлені сторони та споживачів: молодь, викладачів, батьків і митців, підтримку університетів як культурної інфраструктури. У 2014 році відбулася реформа організації учбового часу й запроваджено більше позакласної діяльності, включаючи й культурну діяльність.

У Німеччині адміністративна відповідальність за мистецьку освіту розподілена між трьома відомствами: Федеральним міністерством у справах сім'ї, літніх громадян, жінок і молоді, Офісом федерального урядового уповноваженого з питань культури і ЗМІ та Федеральним міністерством освіти і науки. Працюючи спільно, кожне з цих відомств здійснює

і фінансує свої окремі програми у відповідних сферах. Так, Федеральне міністерство у справах сім'ї... реалізує з 2011 року «Окрему молодіжну політику», де в розділі мистецької освіти передбачене ефективне поєднання формальної освіти з неформальною. Офіс федерального уповноваженого підтримує програми мистецького і культурного посередництва — загальнонаціональні конференції, дослідження. Федеральне міністерство освіти і науки заснувало «Альянс з підтримки освіти», програму кооперації 29 ініціатив, асоціацій і фондаций у сфері культури, освіти, спорту та економіки на підтримку та заохочення дітей і молоді з обмеженими можливостями в освіті. У 2012 році міністерство запустило широку програму з підтримки мистецької освіти під назвою «Kulturmacht stark» («Культура заохочує»), спрямовану на позакласну діяльність дітей і молоді з обмеженими освітніми можливостями.

В Іспанії за питання мистецької освіти відповідає Міністерство освіти, культури і спорту, хоч автономні спільноти, адміністративні одиниці першого рівня, можуть також приймати базові закони в цій сфері й відповідати за їх виконання. У 2013 році Міністерство освіти, культури і спорту Іспанії започаткувало практично-навчальні семінари для дітей («У мене є план») у кількох музеях столиці з метою виховувати в дітей віком 8–12 років розуміння важливості дбайливого ставлення до культурної спадщини. Недавно культурно-мистецький центр Табакалера в Мадриді розпочав програму «Табакалера/Едука» як дослідницький і навчальний простір сучасного мистецтва [9].

Висновки: Мистецька наука і освіта є важливими складовими сьогоденної гуманітарної науки та загальної освіти і «ключем до майбутнього» європейських країн. У кожній країні, незважаючи на різні підходи та конкретні завдання, відповідальність за розвиток мистецької освіти і науки покладається на відомства і організації, що безпосередньо опікуються культурою, освітою і наукою. Координація і взаємодія різних зацікавлених сторін у сфері мистецької освіти і науки здійснюється або через довгострокові програми, дослідницькі та вищі учбові заклади, профільні академії. В Україні Національна академія мистецтв України, створивши Координаційну раду з питань мистецької освіти і науки, що об'єднує на добровільних засадах провідних фахівців з числа керівників та науковців мистецьких закладів освіти, галузевих наукових установ, представників Міністерства культури України та Міністерства освіти і науки України, здійснює не просто координацію зусиль різних зацікавлених сторін, а порушує, аналізує, обговорює актуальні проблеми з формування ефективної політики в цій сфері, розробляє законодавчі та програмні пропозиції. Використання міжнародного досвіду та співпраця з європейськими партнерами дозволить знайти сучасні рішення на ті виклики, що стоять перед суспільством, успішний розвиток якого формується сьогодні значною мірою через орієнтовану на майбутнє державну політику у сфері мистецької науки і освіти.

Література

1. Закон України «Про культуру» // Відомості Верховної Ради. Київ, 2011. № 24. с. 168. Розділ 1, стаття 1, пункт 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради. Київ, 2016. № 3. с. 25. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
3. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. Київ, 2017. № 38–39. с. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Положення про Координаційну раду з питань мистецької освіти і науки при Національній академії мистецтв України. Затверджено Постановою Президії НАМ України від 22.05.2014 № 7/24-09. URL: <http://academia.gov.ua/16.htm>
5. Постанова президії Національної академії мистецтв України № 6/33–09, від 21 червня 2018 р. // Протокол засідання Наукової ради Національної академії мистецтв України з проведення експертизи проектів тем фундаментальних наукових досліджень від 14 червня 2018 р. Київ, НАМ України.
6. Постанова президії Національної академії мистецтв України №5/33–09, від 23 травня 2019 р. // Протокол засідання Конкурсної комісії та Наукової ради Національної академії мистецтв України з проведення експертизи проектів тем фундаментальних наукових досліджень від 22 травня 2019 р. Київ, НАМ України.
7. Проект Закону про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. № 9015 від 07.08.2018. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9015&skl=9
8. Радкевич В., Скульська В. Національна система кваліфікацій в системі професійної освіти і навчання // Електронна бібліотека НАПН України. URL: <https://bit.ly/2D50EGu>
9. Compendium: cultural policies & trends // Country profiles. URL: <https://www.culturalpolicies.net/web/countries-profiles-download.php>
10. Imagining the cultural policy future // Compendium: cultural policies & trends. 2nd Assembly of the Association of the Compendium of Cultural Policies and Trends. Paris (France), June 5th–6th 2019. Report. URL: <https://www.culturalpolicies.net/down/Report%20Compendium%20Assembly%202019%20Paris.pdf>
11. Strengthening European Identity through Education and Culture // Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions — European Commission // Strasbourg, 14.11.2017. COM(2017) 673 final. URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

References

1. Zakon Ukrainy "Pro kulturu" // Vidomosti Verkhovnoyi Rady. Kyiv, 2011. # 24, p. 168. Rozdil 1, stattia 1, punkt 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>
2. Zakon Ukrainy "Pro naukovu i nauko-tekhnichnu diyalnist" // Vidomosti Verkhovnoyi Rady. Kyiv, 2016. # 3. p. 25. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
3. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" // Vidomosti Verkhovnoyi Rady. Kyiv, 2017. # 38-39. p. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Polozhennia pro Koordynatsiynu radu z pytan' mystetskoyi osvity i nauky pry Natsionalniy akadimiyyi mystetstv Ukrainy. Zatverdzheno.
5. Postanova prezidiyi Natsionalnoyi akademiyyi mystetstv Ukrainy #6/33-09, 21.06.2018 // Protokol zasidannia Naukovoyi rady Natsionalnoyi akademiyyi mystetstv Ukrainy z provedennia ekspertyzy proektiv fundamentalnykh naukovykh doslidjen' vid 14.06.2018. Kyiv, NAM Ukrainy.
6. Postanova prezidiyi Natsionalnoyi akademiyyi mystetstv Ukrainy #5/33-09, 23.05.2018 // Protokol zasidannia Konkursnoyi komisiyyi ta Naukovoyi rady Natsionalnoyi akademiyyi mystetstv Ukrainy z provedennia ekspertyzy proektiv fundamentalnykh naukovykh doslidjen' vid 22.05.2019. Kyiv, NAM Ukrainy.
7. Proekt Zakonu pro Stratehiyu staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku. #9015 vid 07.08.2018. Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiyny web-portal. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=9015&skl=9
8. Radkevych V., Skulska V. Natsionalna sistema kvalifikatsiy v systemi profesiynoi osvity i navchannia // Elektronna biblioteka NAPN Ukrainy. URL: <https://bit.ly/2D50EGu>
9. Compendium: cultural policies & trends // Country profiles. URL: <https://www.culturalpolicies.net/web/countries-profiles-download.php>
10. Imagining the cultural policy future // Compendium: cultural policies & trends. 2nd Assembly of the Association of the Compendium of Cultural Policies and Trends. Paris (France), June 5th–6th 2019. Report. URL: <https://www.culturalpolicies.net/down/Report%20Compendium%20Assembly%202019%20Paris.pdf>
11. Strengthening European Identity through Education and Culture // Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions — European Commission // Strasbourg, 14.11.2017. COM(2017) 673 final. URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

Буценко А., Походзей И.

Системность науки и образования в области культуры и искусства в государственной политике как вектор деятельности Национальной академии искусств Украины

В статье рассматриваются некоторые ключевые вопросы формирования государственной политики в сфере образования и науки в области культуры и искусства в Украине, взаимодействие различных заинтересованных сторон, тесная связь между исследованиями и практическим воплощением результатов в образовательном процессе, роль художественного образования в политике стабильного развития, международный опыт в решении проблем, поставленных перед современным обществом.

Ключевые слова: наука и образование в области культуры и искусства, фундаментальные и прикладные научные исследования, культурное наследие, стабильное развитие.

Butsenko O., Pokhodzei I.

The systemic pattern of art and culture research and education in public policy as activity vector of the National Academy of Arts of Ukraine

The paper analyzes some key questions of the state policy development in art research and education in Ukraine, interaction of different stakeholders, close relation between researches and practical implementation of results in educational process, role of art education in policy for sustainable development, international experience in solution of challenges facing the modern society.

Keywords: art research and education, fundamental and applied scientific researches, cultural heritage, sustainable development.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2019